Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
přednesené dne 14. dubna 2016 [1]

Věc C-101/15 P

Pilkington Group Ltd a další
proti

Evropské komisi

„Kasační opravný prostředek — Hospodářská soutěž — Kartely (článek 81 ES a článek 53 Dohody o EHP) — Pokuty — Pokyny pro výpočet pokut z roku 2006 — Zohledňované hodnoty tržeb — Směnný kurs pro výpočet 10% horní meze pro pokuty podle čl. 23 odst. 2 nařízení (ES) č. 1/2003 — Evropský trh pro automobilové sklo“

I – Úvod

1. Toto řízení o kasačním opravném prostředku poskytuje Soudnímu dvoru příležitost zaujmout stanovisko ke dvěma okruhům problémů, jejichž význam pro budoucí správní praxi Evropské komise jakožto orgánu pro hospodářskou soutěž nelze podceňovat.

2. Na jedné straně je nutné upřesnit, jaké hodnoty tržeb účastníků kartelu lze zohlednit jako základ pro výpočet pokut, které jsou jim ukládány. Na druhé straně je třeba vyjasnit, jaký směnný kurs má být použit pro přepočet měny, pokud některý podnik nezveřejňuje čísla o obratu v eurech. Na tom může záviset, zda pokuta stanovená Komisí přesahuje zákonnou horní hranici 10 % celkového obratu dotčeného podniku a jaké náklady tomuto podniku pro uhrazení pokuty popřípadě vzniknou.

3. Kromě toho jde o některé detailní otázky v souvislosti se zásadami rovného zacházení a proporcionality při ukládání pokut v případech kartelů, jakož i s pravomocí Tribunálu k soudnímu přezkumu takových sankcí v plné jurisdikci.

4. Uvedené právní problémy vyvstávají v souvislosti s kartelem s automobilovým sklem operujícím v Evropském hospodářském prostoru (EHP), který Evropská komise odhalila před několika lety a dne 12. listopadu 2008 učinila předmětem rozhodnutí o pokutě (dále jen také „sporné rozhodnutí“) [2]. Proti tomuto rozhodnutí se domáhá řada společností koncernu Pilkington (dále jen společně „Pilkington“) právní ochrany před unijními soudy.

1 — Původní jazyk: němčina.

2 — Rozhodnutí Komise ze dne 12. listopadu 2008 týkající se řízení podle článku 81 Smlouvy o založení Evropského společenství a článku 53 Dohody o EHP, C (2008) 6815 final (věc COMP/39.125 – Automobilové sklo, shrnuté v Úř. věst. 2009, C 173, s. 13); opraveno rozhodnutím C (2009) 863 final ze dne 11. února 2009 a rozhodnutím C (2013) 1119 final ze dne 28. února 2013.

5. V prvním stupni nebyla napadení sporného rozhodnutí ze strany Pilkington úspěšná; její žalobu Tribunál rozsudkem ze dne 17. prosince 2014 (dále jen také „napadený rozsudek“ nebo „rozsudek Tribunálu“)[3] zamítl. Nyní sleduje Pilkington požadavek právní ochrany dále v řízení o kasačním opravném prostředku před Soudním dvorem.

6. V současné době probíhá před Soudním dvorem další řízení o kasačním opravném prostředku týkající se kartelu s automobilovým sklem[4]. Nenapadá však tentýž rozsudek Tribunálu a nastoluje zcela jiné právní problémy.

II – Právní rámec

7. Primárně-právní rámec tohoto případu je vymezen článkem 81 ES (nyní článek 101 SFEU)[5]. Je-li dotčeno území Evropského hospodářského prostoru, obsahuje článek 53 Dohody o EHP ustanovení odpovídající článku 81 ES. Ze sekundárního unijního práva je dále relevantní čl. 23 odst. 2 nařízení (ES) č. 1/2003[6].

8. Článek 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 zní ve výňatcích takto:

„Komise může rozhodnutím uložit podnikům a sdružením podniků pokuty, pokud úmyslně nebo z nedbalosti:

a) se dopouštějí jednání v rozporu s články [81 ES] nebo [82 ES], [...]

[…]

Pokuta u každého podniku a sdružení podniků podílejících se na protiprávním jednání nesmí přesáhnout 10 % jeho celkového obratu za předchozí hospodářský rok.

[…]“

9. Doplňkově je nutné poukázat na pokyny z roku 2006[7], ve kterých Komise stanovila svoji správní praxi ohledně stanovování pokut. V bodech 4 až 6 i v bodě 13 těchto pokynů lze nalézt mj. následující:

„4. Komise obdržela pravomoc ukládat pokuty podnikům nebo sdružením podniků, které úmyslně nebo neúmyslně porušují články 81 nebo 82 Smlouvy, jako jeden z prostředků pro výkon dohledu, kterým ji pověřuje Smlouva. […] Komise proto musí zajistit, aby její činnost odrazovala od protiprávního jednání […] Z toho vyplývá, že pokud Komise zjistí porušení článků 81 [ES] nebo 82 [ES] může být nucena uložit pokutu těm, kdo se takového porušení dopustili. Je na místě stanovit pokuty v takové výši, která má odrazující účinek, a to nejen s cílem potrestat konkrétní podnik (odrazující účinek na konkrétní podnik), ale i s cílem odradit ostatní podniky od zahájení nebo dalšího provádění jednání, které je v rozporu s články 81 [ES] a 82 [ES] (obecný odrazující účinek).

3 — Rozsudek Pilkington Group a další v. Komise (T-72/09, EU:T:2014:1094).

4 — Věc AGC Glass Europe a další v. Komise (C-517/15 P, Úř. věst. 2015, C 398, s. 20).

5 — Rozhodný je pouze právní stav před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost, neboť sporné rozhodnutí bylo vydáno před 1. prosincem 2009.

6 — Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 [ES] a 82 [ES] (Úř. věst. L 1, s. 1; Zvl. vyd. 11/52, s. 3), dále jen „nařízení č. 1/2003“.

7 — Pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 (Úř. věst. 2006, C 210, s. 2), dále jen pokyny z roku 2006

5. Aby Komise dosáhla těchto cílů, měla by při určování výše pokut vycházet z hodnoty tržeb za zboží nebo služby, jichž se protiprávní jednání týká. Při určování vhodné výše pokuty by měla hrát významnou úlohu rovněž doba trvání protiprávního jednání. Doba trvání má totiž vždy vliv na potenciální dopad protiprávního jednání na trh. Proto se má za to, že je důležité, aby pokuta odrážela rovněž počet let, během nichž se podnik podílel na protiprávním jednání.

6. Má se za to, že kombinace hodnoty tržeb souvisejících s protiprávním jednáním a doby trvání je vhodnou hodnotou pro vyhodnocení ekonomického významu protiprávního jednání a relativní váhy každého podniku, který se podílel na protiprávním jednání. Jedná se o ukazatele, které poskytnou vhodnou informaci o řádové hodnotě pokuty a nemělo by se s nimi nakládat jako se základem pro automatický nebo aritmetický výpočet.

[…]

13. Při určování základní výše udělované pokuty bude Komise vycházet z hodnoty tržeb za zboží nebo služby v příslušné zeměpisné oblasti uvnitř EHP, které přímo nebo nepřímo […] souvisejí s protiprávním jednáním. Komise pro výpočet obvykle použije tržby podniku během posledního celého hospodářského roku jeho účasti na protiprávním jednání […]“

III – Okolnosti sporu

A – *Skutkový stav a správní řízení*

10. Pilkington je jeden z celosvětově vedoucích výrobců skla, zejména automobilového skla.

11. Podle zjištění Tribunálu se Pilkington společně s ostatními v tomto sektoru činnými podniky dopustil jednání v rozporu s kartelovým právem, spočívajícího v ujednáních o zakázkách na dodávku dílů automobilového skla všem velkým výrobcům automobilů v EHP. Došlo k dohodnutým cenovým a dodacím strategiím účastníků kartelu, které byly zaměřeny na zachování celkové stability, pokud jde o postavení stran na dotyčném trhu. V tomto ohledu konkurenti sledovali rovněž rozhodnutí přijatá v průběhu těchto schůzek a kontaktů a schvalovali nápravná opatření za účelem poskytnutí vzájemné náhrady.

12. Kartel s automobilovým sklem byl v EHP aktivní od 10. března 1998 do 11. března 2003, přičemž doba účasti jednotlivých kartelových podniků byla různá – v případě Pilkington od 10. března 1998 do 3. září 2002. Jednalo se o jediné a pokračující protiprávní jednání.

13. Během správního řízení sdělila Komise dne 18. dubna 2007 námitky řadě podniků účastnících se kartelu, mezi nimi Pilkington. Komisí provedené ústní slyšení se konalo dne 24. září 2007. Po zapojení Poradního výboru pro restriktivní praktiky a dominantní postavení vydala Komise dne 12. listopadu 2008 sporné rozhodnutí.

14. V článku 1 sporného rozhodnutí se konstatuje, že různé podniky – mezi nimi i Pilkington (čl. 1 písm. c)) – porušily článek 81 ES a článek 53 Dohody o EHP tím, že se podílely na souboru dohod nebo jednání ve vzájemné shodě v odvětví s automobilovým sklem v EHP.

15. Pokuty uložené jednotlivým podnikům za jejich účast na kartelu vyplývají z článku 2 sporného rozhodnutí. V případě koncernu Pilkington to je 370 milionů eur, které mají navrhovatelky nést společně a nerozdílně (čl. 2 odst. 1 písm. c)). Pozměňujícím rozhodnutím o změně ze dne 28. února 2013, které sloužilo opravě chyb ve výpočtu, byla tato částka snížena na 357 milionů eur [8]. Podle čl. 2 odst. 2 sporného rozhodnutí měla být pokuta uhrazena v eurech ve lhůtě tří měsíců po oznámení rozhodnutí.

B – *Prvostupňové soudní řízení*

16. Několik subjektů, kterým bylo určeno napadené rozhodnutí, se proti spornému rozhodnutí domáhalo v prvním stupni právní ochrany prostřednictvím žalob na neplatnost u Tribunálu.

17. Co se týká koncernu Pilkington, podaly v prvním stupni Pilkington Group Ltd, Pilkington Automotive Ltd, Pilkington Automotive Deutschland GmbH, Pilkington Holding GmbH a Pilkington Italia SpA (dále jen také „žalobkyně“, resp. „navrhovatelky“) u Tribunálu podáním ze dne 18. února 2009 společně žalobu proti Komisi.

18. V rozsudku ze dne 17. prosince 2014 Tribunál žalobu zamítl, uložil ale Komisi náhradu 10 % nákladů koncernu Pilkington [9]. Ve zbývající části uložil Tribunál všechny náklady řízení v prvním stupni žalobkyním.

IV – Řízení před Soudním dvorem

19. Podáním ze dne 27. února 2015 podaly navrhovatelky společně předmětný kasační opravný prostředek proti rozsudku Tribunálu.

20. Navrhovatelky navrhují

— zrušit rozsudek ve věci T-72/09 v části, kterou je v něm zamítnuta žaloba podaná proti čl. 2 odst. 1 písm. c) sporného rozhodnutí,

— snížit pokutu uloženou navrhovatelkám v čl. 2 odst. 1 písm. c) sporného rozhodnutí a

— uložit Komisi náhradu nákladů tohoto řízení vynaložených navrhovatelkami.

21. Komise navrhuje

— zamítnout kasační opravný prostředek a

— uložit navrhovatelkám náhradu nákladů řízení.

22. Před Soudním dvorem byl kasační opravný prostředek projednán písemně a dne 2. března 2016 se konalo jednání.

8 — Dále jen také zkráceně „EUR“.

9 — Toto rozhodnutí o nákladech Tribunál odůvodňuje okolností, že Komise až během probíhajícího prvostupňového soudního řízení vydala rozhodnutí o změně ze dne 28. února 2013 (viz shora bod 15 a poznámka pod čarou 2), kterým opravila dvě chyby ohledně výpočtu pokuty (bod 448 a 449 napadeného rozsudku).

V – Posouzení důvodů kasačního opravného prostředku

23. Ve svém kasačním opravném prostředku se Pilkington nezabývá všemi otázkami, jež byly předmětem řízení v prvním stupni. Naopak se právní debata v řízení o kasačním opravném prostředku omezuje již jen na otázky výpočtu pokuty. V tomto ohledu se navrhovatelky opírají o tři důvody kasačního opravného prostředku, z nichž první se týká hodnot tržeb, jež musí být zohledněny (k tomu hned pod A.), druhý rozhodného směnného kurzu eura při určení 10% horní meze (k tomu pak pod B.) a třetí různých obecných právních zásad a úvah z pohledu právního státu (k tomu dále níže pod C.).

A – *K hodnotám tržeb, jež musí být zohledněny při výpočtu pokuty (první důvod kasačního opravného prostředku)*

24. První důvod kasačního opravného prostředku míří na body 201 až 227 (a zejména body 217 až 227) napadeného rozsudku. Zabývá se druhem tržeb, které mohou sloužit jako podklad pro výpočet pokuty ve smyslu čl. 23 odst. 2 prvního pododstavce písm. a) nařízení č. 1/2003. Navrhovatelky namítají, že Tribunál neprávem potvrdil postup Komise, podle kterého mohly být zohledněny i dodávky koncernu Pilkington na základě smluv z doby před začátkem protiprávního jednání, i když o těchto smlouvách nebylo během doby protiprávního jednání nově jednáno. Tím se Tribunál opřel o právně vadný výklad bodu 13 pokynů z roku 2006.

25. Podle bodu 13 pokynů z roku 2006 vychází Komise při určování základní částky ukládané pokuty z hodnoty tržeb za zboží nebo služby podniku v příslušné zeměpisné oblasti uvnitř EHP, které přímo nebo nepřímo souvisejí s protiprávním jednáním.

26. Účelem bodu 13 pokynů z roku 2006 je tedy stanovit při výpočtu pokuty uložené podniku určitou částku jako výchozí bod, který odráží hospodářský význam protiprávního jednání a příslušný podíl tohoto podniku na něm (viz ustálená judikatura Soudního dvora [10], která se úzce opírá o znění bodu 6 pokynů). Obráceně mají být vyloučeny hodnoty tržeb, které s oblastí působnosti kartelu v EHP nemají skutečnou souvislost [11].

27. V projednávaném případě se spor v jádru týká toho, zda musí existovat příčinná souvislost jakéhokoli druhu mezi praktikami kartelu a jednotlivými složkami obratu, které se započítávají do výpočtu pokuty. Navrhovatelky jsou toho názoru, že bez zohlednění musí zůstat minimálně takové prodeje automobilového skla, na které neměl kartel logicky vliv, protože tyto prodeje spočívaly na smlouvách, které byly uzavřeny před začátkem protiprávního jednání – tedy za normálních soutěžních podmínek – a během doby protiprávního jednání nebyly nově projednávány. Jsou toho názoru, že zahrnutím takových prodejů by byl význam kartelu nadhodnocen.

28. Přitom se v každém případě nejedná pouze o teoretický spor nebo o technický detail: pokud by uvedené prodeje koncernu Pilkington zůstaly jako základ pro výpočet bez zohlednění, musela by podle údajů navrhovatelek pokuta uložená Komisí být nižší o cca 49 milionů eur.

29. I když se argumentace navrhovatelek k výkladu bodu 13 pokynů z roku 2006 na první pohled může zdát lákavá, nemůže obstát při bližším zkoumání.

10 — Rozsudky Team Relocations a další v. Komise (C-444/11 P, EU:C:2013:464, bod 76), Guardian Industries a Guardian Europe v. Komise (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, body 57 a 59), Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise (C-286/13 P, EU:C:2015:184, body 148 a 149), LG Display a LG Display Taiwan v. Komise (C-227/14 P, EU:C:2015:258, body 53 a 55), InnoLux v. Komise (C-231/14 P, EU:C:2015:451, bod 50), AC-Treuhand v. Komise (C-194/14 P, EU:C:2015:717, bod 64) a Toshiba Corporation v. Komise (C-373/14 P, EU:C:2016:26, bod 85).

11 — Rozsudky Team Relocations a další v. Komise (C-444/11 P, EU:C:2013:464, bod 77), Guardian Industries a Guardian Europe v. Komise (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, bod 58), LG Display a LG Display Taiwan v. Komise (C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 54) a InnoLux v. Komise (C-231/14 P, EU:C:2015:451, bod 62).

30. Znění bodu 13 pokynů z roku 2006 je totiž formulováno velmi široce: jde o všechny příslušným účastníkem kartelu dosažené tržby za zboží nebo služby dotčeného podniku v příslušné zeměpisné oblasti uvnitř EHP, které *přímo nebo nepřímo souvisejí* s protiprávním jednáním na relevantním trhu. Podobně obecně formuluje bod 5 týchž pokynů, že pokuty se vypočítávají na základě hodnoty prodaného zboží nebo služeb, jichž se protiprávní jednání *týká*.

31. Jak již Soudní dvůr konstatoval, jednalo by se o příliš úzké chápání pojmu „tržby“ použitého v bodě 13 pokynů z roku 2006, pokud by pod ním byly chápány pouze prodeje, u kterých je jisté, že byly skutečně dotčeny stíhaným kartelem [12]. Proto nemusí být podle judikatury při stanovení základní částky ukládané pokuty pozitivně prokázáno, že jednotlivé složky tržeb použité jako základ pro výpočet byly vždy ovlivněny protiprávním jednáním [13].

32. Pojem „tržby“ použitý v bodě 13 pokynů z roku 2006 nelze rozšiřovat natolik, aby do něj spadaly dokonce i prodeje, které nespadají do působnosti příslušné kartelové dohody [14]. Pokud se ale – jako zde – jedná o prodeje, které byly učiněny v každém případě na relevantním trhu, stávají se tyto bez dalšího částí základu pro výpočet základní částky pokuty [15]. Na rozdíl od tvrzení koncernu Pilkington se totiž takové prodeje v žádném případě nenacházejí mimo oblast působnosti kartelu.

33. Uvedené prodeje jsou užitečným vodítkem pro škodu pro hospodářskou soutěž v EHP způsobenou kartelem, a obzvláště koncernem Pilkington, neboť objasňují hospodářský význam kartelu na relevantním trhu i relativní podíl koncernu Pilkington v rámci kartelu, přesně jak to požadují body 6 a 13 pokynů z roku 2006 i k nim vydaná judikatura Soudního dvora [16].

34. Pokud by bylo záměrem při výpočtu pokuty vyloučit část prodejů uskutečněných na relevantním trhu, jak mají na mysli navrhovatelky, pak by to v mnoha případech uměle snížilo hospodářský význam kartelu, a tudíž by bylo v diametrálním rozporu s cíli bodů 6 a 13 pokynů z roku 2006 [17] (srov. doplňkově body 4 a 5 těchto pokynů). Nelze totiž přiměřeně znázornit celkový dosah jednání v rozporu s kartelovým právem, budou-li selektivně sledovány jen jednotlivé hodnoty tržeb dosažené na relevantním trhu účastníky kartelu.

35. Způsob výpočtu upřednostňovaný navrhovatelkami především opomíjí skutečnost, že k hlavním záměrům mnoha kartelů – i zde sporného kartelu – patří rozdělení trhu mezi účastníky kartelu nebo udržení jejich podílů na trhu na sjednané úrovni. Tento *stabilizační efekt*, který Tribunál velmi právem zdůraznil [18], je přirozeně ku prospěchu celé aktivitě účastníků kartelu na příslušném trhu. Přitom může, jak Komise velmi přesvědčivě zdůrazňuje, postačit již manipulace několika málo právních úkonů, aby bylo dosaženo na celém trhu účinku, o který účastníci kartelu usilují. Pakliže protiprávní účel kartelu, a tím i „kriminální energie“ účastníků kartelu pokrývá celý trh, musí být základem pro výpočet pokut také všechny prodeje dosažené na tomto trhu.

12 — Rozsudky Team Relocations a další v. Komise (C-444/11 P, EU:C:2013:464, bod 76), Guardian Industries a Guardian Europe v. Komise (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, bod 57), Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise (C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 148), jakož i LG Display a LG Display Taiwan v. Komise (C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 53).

13 — V tomto smyslu rozsudek LG Display a LG Display Taiwan v. Komise (C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 57).

14 — Rozsudky Team Relocations a další v. Komise (C-444/11 P, EU:C:2013:464, bod 76), Guardian Industries a Guardian Europe v. Komise (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, bod 57), Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise (C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 148), LG Display a LG Display Taiwan v. Komise (C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 53) a InnoLux v. Komise (C-231/14 P, EU:C:2015:451, bod 55).

15 — V tomto smyslu rozsudek LG Display a LG Display Taiwan v. Komise (C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 57), ve kterém Soudní dvůr vyjasňuje, že bod 13 pokynů z roku 2006 „se týká prodejů uskutečněných na relevantním trhu dotčeném protiprávním jednáním“.

16 — Srov. k tomu ještě jednou bod 26 tohoto stanoviska shora s poznámkou pod čarou 10.

17 — Rozsudky Team Relocations a další v. Komise (C-444/11 P, EU:C:2013:464, bod 77), Guardian Industries a Guardian Europe v. Komise (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, bod 58), LG Display a LG Display Taiwan v. Komise (C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 54) a InnoLux v. Komise (C-231/14 P, EU:C:2015:451, bod 62).

18 — Body 224 a 226 napadeného rozsudku.

36. Není proto rozhodující, zda dotčené podniky ohledně každého jednotlivého učiněného právního úkonu jednaly prokazatelně – nebo jen možná – ve shodě. Ostatně stejně málo je rozhodující, zda a v jakém rozsahu skutečně nastal protisoutěžní účinek, o které tyto podniky kartelem usilovaly [19]. Je naopak dostatečné, že bylo zamýšleno nebo způsobeno *narušení hospodářské soutěže* na dotčeném trhu ve smyslu článku 81 ES (článek 101 SFEU) [20]. V takovém případě mají být zásadně do výpočtu základní částky pokuty započteny všechny hodnoty tržeb účastníků kartelu na tomto trhu.

37. Ostatně administrativní náklady, které by byly nutně spojeny s oceněním každého prodeje uskutečněného účastníky kartelu na relevantním trhu, by byly zcela nepřiměřené. Ve většině případů totiž spočívají veličiny obratu, které se použijí pro výpočet pokuty, na řadě právních úkonů, u kterých se jeví být neproveditelné přezkoumávat každý jednotlivý úkon z hlediska jeho – skutečného nebo potenciálního – ovlivnění koluzivními praktikami. To platí tím spíše, že se kartely vyznačují kulturou utajení ze strany zúčastněných podniků, která by neměla být ještě „odměněna“ na úrovni výpočtu pokuty [21].

38. Celkově vzato je rozhodné pouze to, že prodeje zohledněné při výpočtu základní částky pokuty *byly uskutečněny na relevantním trhu* [22]. Přesně tyto tržby, které pocházejí z prodeje výrobků, které jsou dotčeny protiprávním jednáním, jsou nejlépe způsobilé reprodukovat hospodářský význam dotčeného protiprávního jednání [23]. Tímto způsobem bude zajištěno, že dojde k uložení přiměřené sankce, která přispěje k účinnému uplatnění pravidel soutěže na evropském vnitřním trhu (srov. k tomu i body 4 a 5 pokynů z roku 2006).

39. Z toho vyplývá, že první důvod kasačního opravného prostředku musí být zamítnut.

B – *K rozhodnému směnnému kurzu při výpočtu 10% horní meze pro pokutu (druhý důvod kasačního opravného prostředku)*

40. Druhý důvod kasačního opravného prostředku směřuje proti bodům 410 až 423 napadeného rozsudku a týká se horní meze pro pokuty platné na unijní úrovni (dosud i „maximální mez“), jak vyplývá z čl. 23 odst. 2 druhého pododstavce nařízení č. 1/2003. Podle tohoto ustanovení nesmí pokuta uložená podniku přesáhnout 10 % jeho celkového obratu dosaženého v uplynulém obchodním roce.

41. Podle názoru navrhovatelek je napadený rozsudek s tímto ustanovením v rozporu, neboť Tribunál zjistil směnný kurz pro přepočet měny libry šterlinků [24] na euro právně vadným způsobem. Pokud by Tribunál nevycházel – stejně jako předtím Komise – z průměrného kurzu Evropské centrální banky (ECB) za poslední ukončený obchodní rok koncernu Pilkington před sporným rozhodnutím, ale z denního směnného kurzu k okamžiku vydání rozhodnutí, jejž upřednostňoval Pilkington, byla by vypočtena nižší 10% horní mez, a tím i nižší pokuta pro Pilkington.

19 — I kartelové dohody, které nakonec nebyly zúčastněnými podniky provedeny nebo které nedosáhnou na trhu zamýšlený účinek, jsou a zůstanou porušeními pravidel soutěže, která mohou a mají být postihována soutěžními orgány.

20 — K rozhodnosti hlediska narušení hospodářské soutěže srov. i rozsudky LG Display a LG Display Taiwan v. Komise (C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 63) a InnoLux v. Komise (C-231/14 P, EU:C:2015:451, bod 61).

21 — Rozsudky Team Relocations a další v. Komise (C-444/11 P, EU:C:2013:464, bod 77), Guardian Industries a Guardian Europe v. Komise (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, bod 58) a LG Display a LG Display Taiwan v. Komise (C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 54).

22 — Srov. k tomu ještě jednou rozsudek LG Display a LG Display Taiwan v. Komise (C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 57) s jeho odkazem na „prodeje uskutečněné na relevantním trhu dotčeném protiprávním jednáním“.

23 — Rozsudky Team Relocations a další v. Komise (C-444/11 P, EU:C:2013:464, body 75 až 78), Guardian Industries a Guardian Europe v. Komise (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, body 57 až 59), Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise (C-286/13 P, EU:C:2015:184, body 148 a 149), LG Display a LG Display Taiwan v. Komise (C-227/14 P, EU:C:2015:258, body 53 až 58 a 64) a InnoLux v. Komise (C-231/14 P, EU:C:2015:451, bod 51).

24 — Dále ve zkratce také „GBP“.

1. Předběžná poznámka

42. Námitky byly vzneseny za okolností, kdy mateřská společnost koncernu Pilkington má sídlo ve Spojeném království, takže hodnoty tržeb celého koncernu Pilkington sloužící v projednávaném případě jako základ pro výpočet byly stanoveny v librách šterlinků. Naproti tomu jsou pokuty ukládané Komisí na unijní úrovni k postihování jednání v rozporu s kartelovým právem vyjádřeny v eurech. Ke zjištění, zda stanovená pokuta překračuje zákonnou horní hranici 10 % celkového obratu koncernu Pilkington v jeho posledním ukončeném obchodním roce před vydáním sporného rozhodnutí, je tedy potřeba přepočet měny.

43. Navrhovatelky tvrdí, aniž je jim oponováno, že celkový obrat koncernu Pilkington činil v obchodním roce od 1. dubna 2007 do 31. března 2008 2,614 miliardy GBP. Výchozím bodem pro výpočet 10% horní meze ve smyslu čl. 23 odst. 2 druhého pododstavce nařízení č. 1/2003 byla tedy hodnota 261,4 milionu GBP (10 % z 2,614 miliardy GBP).

44. Budeme-li vycházet – jako Komise a Tribunál – z průměrného kurzu ECB rozhodném v tomto období pro přepočet měny (1 GBP = 1,415 EUR), pak vyplývá horní mez 370,1 milionu EUR. Použijeme-li jako základ specifický směnný kurz ECB pro 12. listopad 2008, tedy den, ve kterém Komise vydala sporné rozhodnutí (1 GBP = 1,2149 EUR nebo 1 EUR = 0,82310 GBP)[25], pak bychom vypočetli výrazně nižší horní hranici ve výši 317,5 milionu EUR.

45. V prvním případě je tedy Komisí uložená pokuta v její opravené částce 357 milionů eur jednoznačně pod 10% horní hranicí[26], v druhém případě by naproti tomu překračovala 10% horní hranici o téměř 40 milionů eur. Právě tento rozdíl cca 40 milionů eur je tedy ve hře, pokud účastníci řízení vedou v rámci tohoto druhého důvodu kasačního opravného prostředku spor o volbě správného směnného kurzu pro přepočet měny. Je třeba vyjasnit, zda ztráta hodnoty libry šterlinků vůči euru, jak ji bylo možné zaznamenat v době do vydání sporného rozhodnutí, jde ve prospěch koncernu Pilkington, nebo naopak představuje riziko směnného kurzu, které má nést Pilkington.

2. K námitkám vzneseným koncernem Pilkington

46. Navrhovatelky sice výslovně uznávají právo Komise stanovit jí ukládané pokuty z titulu kartelového práva podle článku 23 nařízení č. 1/2003 v eurech, avšak považují závěry Tribunálu ohledně relevantního směnného kurzu k výpočtu 10% horní meze za právně vadné.

47. Jejich námitky proti napadenému rozsudku vznesené v tomto směru lze v podstatě přiřadit do dvou tematických okruhů: Tribunál jednak nesprávně posoudil účel 10% horní meze (srov. k tomu hned, oddíl a)), a jednak nedodržel požadavky na rovné zacházení a právní jistotu (srov. k tomu dále níže, oddíl b)).

a) Účel 10% horní meze

48. Desetiprocentní horní hranicí vyplývající z čl. 23 odst. 2 druhého pododstavce nařízení č. 1/2003 se do výpočtu kartelových pokut zavádí prvek, který ve vztahu k základním kritériím závažnosti a doby trvání porušení jednání sleduje odlišný a samostatný účel[27]. Je nutné zohlednit platební schopnost dotčených podniků a zabránit pokutám na příliš vysoké nebo nepřiměřené úrovni[28].

25 — Úř. věst. 2008, C 290, s. 6.

26 — I původně stanovená částka 370 milionů eur zůstává ještě – i když těsně – pod 10% horní hranicí, použijeme-li průměrný směnný kurz.

27 — Rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, bod 282).

28 — Rozsudky Musique diffusion française a další v. Komise (100/80 až 103/80, EU:C:1983:158, body 119 a 121), Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, body 280 a 281), Britannia Alloys & Chemicals v. Komise (C-76/06 P, EU:C:2007:326, bod 24) a YKK a další v. Komise (C-408/12 P, EU:C:2014:2153, bod 63).

49. V rámci čl. 23 odst. 2 druhého pododstavce nařízení č. 1/2003 je rozhodná platební schopnost podniku v den, kdy je uznán odpovědným za protiprávní jednání a je mu Komisí uložena peněžitá sankce [29].

50. Nejlépe by byla platební schopnost podniku bez pochyb zohledněna tehdy, kdyby byla posuzována k přesnému dni, ve kterém Komise vydává rozhodnutí o pokutě. To by ale Komisi postavilo před takřka nepřekonatelné praktické problémy: jednak nejsou při vydávání rozhodnutí o pokutě zpravidla známa denní aktuální čísla obratu dotčeného podniku, každopádně nejsou k dispozici v certifikované, a tím v důvěryhodné podobě. Jednak vyžadují i interní rozhodovací procesy Komise – obzvlášť zákonem stanovené slyšení Poradního výboru [30], ale i nutnost vnitřní reflexe úřadu o účelnosti, metodě výpočtu a výši sankce v konkrétním případě [31] – aby až do posledního dne nemohl být neustále předkládán a zpracováván nový číselný materiál.

51. Tuto okolnost unijní normotvůrce zohlednil a stanovil v čl. 23 odst. 2 druhém pododstavci nařízení č. 1/2003 jednu desetinu celkového obratu dotčeného podniku v jeho posledním obchodním roce předcházejícím rozhodnutí o pokutě jako referenční hodnotu jeho platební schopnost [32]. Zákonem je takřka vytvářena fikce, že platební schopnost podniku pro účely výpočtu pokut odpovídá té, kterou lze vyčíst z jeho certifikovaných čísel o obratu za poslední ukončený obchodní rok před vydáním rozhodnutí o pokutě. Zpravidla totiž lze očekávat, že takto zjištěná platební schopnost podniku se v týdnech nebo měsících do vydání rozhodnutí o pokutě podstatně nezmění a čísla obratu jeho posledního ukončeného obchodního roku si tak zachovají vypovídací schopnost.

52. Pokud ale určitý zlomek (10 %) celkového obratu dotčeného podniku v jeho posledním ukončeném obchodním roce představuje zákonnou referenční hodnotu pro jeho platební schopnost, musí být i pro přepočet měny rozhodný průměrný směnný kurz platný během referenčního období. Pouze tento směnný kurz totiž připouští posouzení čísel obratu v kontextu, ze kterého vycházejí, když co možná nejlépe odráží hospodářské skutečnosti, které ve své době existovaly [33]. Na tuto skutečnost Tribunál správně upozornil [34].

53. Mohlo by vést k závažnému zkreslení vypovídací schopnosti takových čísel obratu, pokud bychom je chtěli přepočítávat odchylným směnným kurzem z pozdějšího období: použití nového směnného kurzu na stará čísla by nakonec nebylo nic jiného než srovnávání jablek s hruškami.

54. Ani z rozsudků Soudního dvora citovaných navrhovatelkami nelze dovodit nic, co by naznačovalo, že by musel být použit pozdější směnný kurz – konkrétně denní směnný kurz platný při vydání rozhodnutí o pokutě.

55. Soudní dvůr sice v některých případech skutečně uznal, že 10% horní mez může dotčené podniky v určitém rozsahu chránit i před kolísáním směnného kurzu [35]. To ale není samostatný účel horní meze, ale spíše dílčí aspekt ochrany, kterou poskytuje čl. 23 odst. 2 druhý pododstavec nařízení č. 1/2003 dotčeným podnikům před pokutami na příliš vysoké nebo nepřiměřené úrovni [36].

29 — Rozsudek YKK a další v. Komise (C-408/12 P, EU:C:2014:2153, bod 63).

30 — Článek 14 nařízení č. 1/2003.

31 — Rozhodnutí Komise o pokutě podle čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 jsou vydávána podle principu kolegiality (srov. článek 1 jednacího řádu Komise i čl. 17 odst. 6 písm. b) SEU a článek 250 SFEU).

32 — V tomto smyslu i rozsudek YKK a další v. Komise (C-408/12 P, EU:C:2014:2153, bod 64 první věta).

33 — Otázka, jakým směnným kurzem budou hodnoty tržeb jednotlivých společností koncernu započteny do výpočtu celkového obratu tohoto koncernu – průměrným kurzem dotčeného obchodního roku nebo kurzem platným v určitém rozhodném dni – není předmětem tohoto řízení a nebyla žádným z obou účastníků řízení nějak tematizována. Proto se v tomto stanovisku touto otázkou nezabývám.

34 — Bod 415 napadeného rozsudku.

35 — Rozsudky Enso Española v. Komise (C-282/98 P, EU:C:2000:628, bod 59), Sarrió v. Komise (C-291/98 P, EU:C:2000:631, bod 89) a Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 606).

36 — Srov. k tomu bod 48 tohoto stanoviska s poznámkou pod čarou 28.

56. Kromě toho se v případech dosud řešených judikaturou jednalo vždy o změny v poměru měn, ke kterým došlo ještě *před* koncem referenčního období, na které se 10% horní mez podle čl. 23 odst. 2 druhého pododstavce nařízení č. 1/2003 váže [37]. Soudní dvůr tedy zaměřil svůj pohled zpět na dřívější období, a nikoli, jak zde Pilkington požaduje, dopředu na týdny a měsíce *po* ukončení posledního obchodního roku před vydáním sporného rozhodnutí.

57. Na rozdíl od „pohledu vpřed" existují dobré důvody pro „pohled zpět": zaprvé bude fáze mezi ukončením protiprávního jednání a posledním obchodním rokem před rozhodnutím o pokutě zpravidla trvat několik let a bude tudíž náchylnější ke změnám platební schopnosti podniků, podmíněným kurzovými změnami než zde sporné týdny a měsíce bezprostředně předcházející rozhodnutí o pokutě. Zadruhé lze pouze při „pohledu zpět" použít zatížitelný číselný materiál, který je – společně s k němu náležejícími směnnými kurzy pro přepočet měn – k dispozici dostatečně včas, aby jej Komise zohlednila při svém rozhodování.

58. Jedinou indicii v judikatuře, která by mohla ukazovat na „pohled dopředu" a tím na jakkoli uzpůsobenou relevanci denních směnných kurzů, lze nalézt v poměrně starém rozsudku Soudu prvního stupně ve věci Sarrió v. Komise. V onom případě se totiž Tribunál ubezpečil, že „částka pokuty převedená na národní měnu na základě směnného kursu platného ke dni uveřejnění rozhodnutí nepřekračuje 10% celkového obratu dosaženého žalobkyní v [posledním obchodním roce předcházejícím rozhodnutí]" [38].

59. Je zjevné, že tento postup nebyl následován. Nedomnívám se ani, že by se Soudní dvůr měl nyní touto cestou ubírat.

60. Nehledě na již zmíněnou zásadní námitku, že při použití denního aktuálního směnného kurzu budou nepřípustným způsobem přepočtena stará obratová čísla novým směnným kurzem, který nepochází ze stejného období, se mi jeví i vycházení Soudu prvního stupně ve věci Sarrió v. Komise z okamžiku *zveřejnění* rozhodnutí zcela nevhodné a neproveditelné: ke zveřejnění rozhodnutí dochází v kartelových věcech až dlouho po jejich vydání, někdy dokonce i roky poté. Komise by tedy musela disponovat doslova jasnovideckými schopnostmi, kdyby chtěla zohlednit takový budoucí směnný kurz již při svém rozhodování. Není rovněž patrné, do jaké míry má právě směnný kurz rozhodný v den zveřejnění rozhodnutí objasňovat platební schopnost dotčeného podniku k mnohem dřívějšímu okamžiku, ve kterém mu Komise pokutu uloží a vymáhá ji.

61. Řešení problému vzneseného navrhovatelkami je z mého pohledu nutné hledat na úplně jiné úrovni, a to v rozpočtovém unijním právu: pokud by se ukázalo, že se platební schopnost podniku – na základě kolísání kurzu nebo z jiných důvodů – od konce posledního obchodního roku do okamžiku vydání rozhodnutí Komise o pokutě velmi snížila, stanoví rozpočtové právo vhodné mechanismy, které zohledňují hrozící přetížení tohoto podniku v rámci vymáhání pokuty uložené Komisí [39]. Tyto mechanismy umožňují vytvoření řešení uzpůsobených konkrétnímu případu, sahajících od poskytnutí velkorysejší splatnosti až po úplné nebo částečné vzdání se pohledávky, přičemž je ovšem třeba náležitě zohlednit případná narušení soutěže (srov. k tomu obzvláště články 89 a 91 prováděcích pravidel k finančním pravidlům Unie [40]).

37 — Zvlášť zjevné je to z rozsudku Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 605).

38 — Rozsudek Sarrió v. Komise (T-334/94, EU:T:1998:97, bod 403).

39 — V tomto smyslu i rozsudky Musique diffusion française a další v. Komise (100/80 až 103/80, EU:C:1983:158, bod 135).

40 — Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 1268/2012 ze dne 29. října 2012 o prováděcích pravidlech k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) č. 966/2012, kterým se stanoví finanční pravidla o souhrnném rozpočtu Unie (Úř. věst. L 362, s. 1).

62. Na rozdíl od názoru prezentovaného koncernem Pilkington na jednání nebrání tomuto řešení ostatně ani skutečnost, že se mechanismy stanovené v rozpočtovém unijním právu použijí jen v extrémních výjimečných případech. Všechna „běžná“ rizika v souvislosti s platební schopností, zejména běžné riziko směnného kurzu, jsou totiž dotčené podniky povinny nést samy [41]. Tím se budu zabývat ještě na jiném místě [42].

63. Za těchto okolností nejsou argumenty navrhovatelek opírající se o účel 10% horní meze relevantní.

b) Požadavky rovného zacházení a právní jistoty

64. Nad tento rámec argumentují navrhovatelky v předmětném případě ještě zásadami rovného zacházení a právní jistoty. I z těchto zásad má podle jejich názoru vyplývat, že pro přepočet měny není rozhodný průměrný kurz posledního obchodního roku koncernu Pilkington ukončeného před sporným rozhodnutím, nýbrž denní aktuální kurz k okamžiku vydání rozhodnutí.

i) Zásada rovného zacházení

65. Na jedné straně navrhovatelky Tribunálu vytýkají, že porušil zásadu rovného zacházení. Podle jejich názoru musí být se všemi podniky zacházeno stejně, nezávisle na měně, ve které vedou účetnictví. To Tribunál nesprávně posoudil.

66. Zásada rovného zacházení představuje obecnou zásadu unijního práva, která je zakotvena články 20 a 21 Listiny [43]. Nelze ji vykládat a uplatňovat rozdílně v závislosti na právní oblasti.

67. Podle ustálené judikatury tato zásada vyžaduje, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněno [44].

68. Není ničím jiným než vyjádřením zásady rovného zacházení, pokud Soudní dvůr speciálně pro vyměření pokut podle kartelového práva uznává, že 10% horní mez podle čl. 23 odst. 2 druhého pododstavce nařízení č. 1/2003 je mez, která je jednotně použitelná na všechny podniky [45].

69. S ohledem na zde relevantní problematiku je nejprve třeba poznamenat, že platební schopnost každého podniku může přirozeně podléhat ještě určitým výkyvům ode dne uzavření jeho posledního obchodního roku do dne vydání rozhodnutí o pokutě. Takové výkyvy mohou vzniknout např. z nečekaného poklesu tržeb, mohou ale spočívat i ve změnách v přepočtu měn, zejména pokud podnik – bez ohledu na to, kde má sídlo – dosahuje většinu svých tržeb v cizích měnách.

70. Všechny podniky se v tomto ohledu nacházejí ve stejné situaci a unijní normotvůrce s nimi také rovně zachází: podle čl. 23 odst. 2 druhého pododstavce nařízení č. 1/2003 se totiž k takovým výkyvům v platební schopnosti s ohledem na výpočet 10% horní meze *nepřihlíží* bez ohledu na to, zda dotčené podniky zjišťují své tržby v eurech nebo v jiné měně. V tomto směru tedy nemůže být dáno porušení zásady rovného zacházení.

41 — V tomto smyslu rozsudky Enso Española v. Komise (C-282/98 P, EU:C:2000:628, bod 59), Sarrió v. Komise (C-291/98 P, EU:C:2000:631, bod 89) a Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 604).

42 — Srov. k tomu níže, bod 73 tohoto stanoviska.

43 — Rozsudky Akzo Nobel Chemicals a Akcros Chemicals v. Komise (C-550/07 P, EU:C:2010:512, bod 54) a Guardian Industries a Guardian Europe v. Komise (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, bod 51); ve stejném smyslu již rozsudek Ruckdeschel a další (117/76 a 16/77, EU:C:1977:160, bod 7).

44 — Rozsudky Arcelor Atlantique et Lorraine a další (C-127/07, EU:C:2008:728, bod 23), Akzo Nobel Chemicals a Akcros Chemicals v. Komise (C-550/07 P, EU:C:2010:512, bod 55), Guardian Industries a Guardian Europe v. Komise (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, bod 51), jakož i P a S (C-579/13, EU:C:2015:369, bod 41).

45 — Rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, bod 281).

71. Navíc mohou ovšem u podniků, které svá obratová čísla nezjišťují v eurech, ale v cizí měně, podléhat *náklady* na uhrazení pokuty na základě změn směnného kurzu od jejich posledního obchodního roku do dne rozhodnutí Komise o pokutě silnějším výkyvům, než je tomu u podniků, které vedou účetnictví v eurech. V tomto bodě se tedy možná situace podniků se sídlem mimo eurozónu odlišuje od situace podniků se sídlem uvnitř eurozóny.

72. Z pouhé okolnosti, že podniky se sídlem mimo eurozónu mohou trpět výkyvy likvidních prostředků v závislosti na měně více než podniky se sídlem uvnitř eurozóny, však nelze učinit závěr, že mají právo na denní zkoumání jejich platební schopnosti k okamžiku vydání rozhodnutí Komise o pokutě za použití platného aktuálního denního směnného kurzu.

73. Takové výkyvy v závislosti na měně jsou totiž výrazem rizika směnného kurzu, které musí nést každý podnik sám [46]. Podnik, který se usadí mimo eurozónu, počítá vědomě s rizikem nepříznivého měnového vývoje a požívá případné výhody příznivého měnového vývoje. Není možné, aby takový podnik selektivně svaloval na veřejnost pouze případné nevýhody svého sídla mimo eurozónu s poukazem na zásadu rovného zacházení.

74. Pouze na okraj budiž poznamenáno, že už před zavedením eura nebyly všechny podniky činné na vnitřním trhu vystaveny stejným rizikům směnného kurzu. Je sice pravda, že Komise musela ve své době provést pro *všechny* podniky přepočet měny, dříve než jim uložila pokuty, kdežto dnes je to nutné již jen pro podniky se sídlem mimo eurozónu. Přesto měly podniky i před zavedením eura již podle členského státu svého sídla do činění s různě silnými měnovými výkyvy, a tudíž různě vysokými riziky směnného kurzu.

ii) Zásada právní jistoty

75. Na druhé straně navrhovatelky tvrdí, že Tribunál nesprávně posoudil zásadu právní jistoty. Podle jejich názoru musí být každý podnik schopen předpokládat ve vlastní měně finanční zatížení, které mu pokutou ukládanou Komisí hrozí.

76. Zásada právní jistoty je základní zásadou unijního práva, která mimo jiné vyžaduje, aby právní úprava, která vyvolává nepříznivé důsledky pro jednotlivce, byla jasná a přesná a její použití bylo pro právní subjekty předvídatelné [47]. Dotčené osoby musí mít totiž možnost jednoznačně znát svá práva a povinnosti a postupovat podle toho [48].

77. Ve stejném smyslu uvedl Soudní dvůr speciálně při pohledu na čl. 23 odst. 2 druhý pododstavec nařízení č. 1/2003, že pokuty podle kartelového práva ukládané Komisí podle tohoto ustanovení podléhají vyčíslitelné a absolutní maximální hodnotě, takže maximální výši pokuty, kterou lze uložit danému podniku, lze stanovit předem [49].

78. Konceptu předvídatelnosti je logicky vlastní prvek prognózy. Prognózy lze učinit spolehlivěji na základě již dostupných údajů z nedávné minulosti než na základě ještě neznámých budoucích údajů.

46 — V tomto smyslu rozsudky Enso Española v. Komise (C-282/98 P, EU:C:2000:628, bod 59), Sarrió v. Komise (C-291/98 P, EU:C:2000:631, bod 89) a Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 604).

47 — Rozsudky Akzo Nobel Chemicals a Akcros Chemicals v. Komise (C-550/07 P, EU:C:2010:512, bod 100) a Ålands Vindkraft (C-573/12, EU:C:2014:2037, bod 127); srov. i rozsudky Van Es Douane Agenten (C-143/93, EU:C:1996:45, bod 27) a Association nationale d'assistance aux frontières pour les étrangers (C-606/10, EU:C:2012:348, bod 76).

48 — Rozsudky ArcelorMittal Luxembourg v. Komise a Komise v. ArcelorMittal Luxembourg a další (C-201/09 P a C-216/09 P, EU:C:2011:190, bod 68), ThyssenKrupp Nirosta v. Komise (C-352/09 P, EU:C:2011:191, bod 81) a Ålands Vindkraft (C-573/12, EU:C:2014:2037, bod 128).

49 — Rozsudky Guardian Industries a Guardian Europe v. Komise (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, bod 55), LG Display a LG Display Taiwan v. Komise (C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 51) a InnoLux v. Komise (C-231/14 P, EU:C:2015:451, bod 48).

79. Bez jakékoli pochybnosti může proto podnik lépe předvídat 10% horní mez platnou v jeho případě pro pokuty podle kartelového práva podle čl. 23 odst. 2 druhého pododstavce nařízení č. 1/2003, pokud je tato horní hranice vypočtena za použití průměrného směnného kurzu jeho posledního obchodního roku, a nikoli na základě budoucího, předem dokonce ještě vůbec nedisponibilního denního směnného kurzu k okamžiku vydání rozhodnutí o pokutě.

80. V souladu s tím Tribunál zcela správně zdůraznil [50], že použití průměrného směnného kurzu ECB za poslední ukončený obchodní rok podniku před vydáním rozhodnutí o pokutě je zřetelně lépe způsobilé zajistit právní jistotu než vycházení z denního směnného kurzu k okamžiku ležícímu v budoucnosti, dni vydání rozhodnutí o pokutě.

81. Zmiňovaný průměrný kurz je totiž znám od konce dotčeného obchodního roku a už se nemění, zatímco denní kurz závisí na náhodných okolnostech v budoucnosti, konkrétně na okamžiku, který Komise zvolí pro vydání rozhodnutí o pokutě, a na hospodářské situaci v té době. Při použití průměrného směnného kurzu si tak může každý podnik, jejž Komise stíhá za jednání v rozporu s kartelovým právem, již před konečným rozhodnutím v řízení přesně vypočítat, jakou částku v eurech bude maximálně činit případná hrazená pokuta.

82. Navrhovatelky namítají, že podniky, které nezjišťují hodnoty svých tržeb v eurech, mohou hůře předvídat své finanční náklady na případně hrazené pokuty podle kartelového práva než podniky, jejichž účetnictví je vedeno v eurech.

83. Tato nejistota však vyplývá z rizika směnného kuru, které však musí vždy nést podniky se sídlem mimo eurozónu, jak již bylo zmíněno [51]. Ba co víc: předvídavý podnik musí přijmout prevenci pro hrozící závazky vždy v té měně, ve které bude muset v budoucnu tyto závazky uhradit. V tomto směru tedy není dán podstatný rozdíl mezi pokutou podle kartelového práva, která bude možná uložena Komisí, a občanskoprávními odpovědnostními riziky, která případně dopadnou na dotčený podnik v řízeních před vnitrostátními soudy.

84. Je-li podnik stíhán Komisí v řízení podle nařízení č. 1/2003 jako pravděpodobný účastník kartelu, je v jeho vlastním zájmu, aby již během řízení na základě jeho vlastních obratových čísel za vždy poslední ukončený obchodní rok učinil rezervy v eurech pro případně hrazenou pokutu nebo alespoň zajistil dohodami s finančními ústavy, aby disponoval k okamžiku vydání rozhodnutí o pokutě nezbytnou likviditou v eurech, až do výše 10% horní meze podle čl. 23 odst. 2 druhého pododstavce nařízení č. 1/2003.

85. Pokud dotčený podnik taková opatření nepřijme, pouští se koneckonců do spekulativního ochodu o vývoji směnného kurzu a vědomě počítá s nebezpečím, že si bude schopen později obstarat devizy k úhradě případné pokuty za méně výhodných podmínek, než by tomu bylo při ukončení jeho posledního obchodního roku před rozhodnutím o pokutě.

86. Jak Soudní dvůr již konstatoval v jiné souvislosti, jsou měnové výkyvy náhodným faktorem, který se může projevit pozitivně i negativně [52]. Existence takových měnových výkyvů nemůže jako taková vést k nepřiměřenosti právem stanovené pokuty [53].

50 — Bod 420 napadeného rozsudku.

51 — Srov. výše, bod 73 tohoto stanoviska.

52 — Rozsudek Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 604).

53 — Rozsudky Enso Española v. Komise (C-282/98 P, EU:C:2000:628, bod 59), Sarrió v. Komise (C-291/98 P, EU:C:2000:631, bod 89) a Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 604).

3. Dílčí závěr

87. Celkově tedy není ohrožen účel čl. 23 odst. 2 druhého pododstavce nařízení č. 1/2003 ani nejsou porušeny obecné zásady rovného zacházení a právní jistoty, pokud je při přepočtu měny v rámci určení 10% horní meze pro pokuty podle kartelového práva použit jako základ průměrný směnný kurz za poslední ukončený obchodní rok dotčeného podniku před vydáním rozhodnutí o pokutě. Tento závěr Tribunálu [54] je prostý právních vad. Druhý důvod kasačního opravného prostředku je proto neopodstatněný.

C – *K různým obecným právním zásadám a úvahám z pohledu právního státu (třetí důvod kasačního opravného prostředku)*

88. Třetí důvod kasačního opravného prostředku je věnován různým obecným právním zásadám a úvahám z pohledu právního státu, jejichž porušení navrhovatelky Tribunálu vytýkají. Napadají jím jednak body 396 až 402 a jednak body 434, 438 a 440 až 444 napadeného rozsudku. Přitom se první část třetího kasačního opravného prostředku týká pouze právních požadavků vyplývajících ze zásad rovného zacházení a proporcionality (srov. k tomu hned, oddíl 1), kdežto druhá část se věnuje pravomoci Tribunálu k soudnímu přezkumu v plné jurisdikci (viz níže, oddíl 2).

89. Pro argumentaci navrhovatelek k oběma částem tohoto důvodu kasačního opravného prostředku hraje podstatnou roli studie společnosti zabývající se podnikatelským poradenstvím předložená koncernem Pilkington v řízení před Tribunálem v prvním stupni. Navrhovatelky se domnívají, že z této studie lze učinit závěr, že se finanční situace koncernu Pilkington v důsledku pokuty uložené Komisí významně zhoršila.

90. Předesílám, že postup Tribunálu ohledně této studie byl zcela přiměřený a právně proti němu nelze nic namítat. Tribunál právem citovanou studii zohlednil jen za účelem soudního přezkumu v plné jurisdikci, v rámci kterého mu přísluší zohlednit i skutečnosti a důkazy, které nastaly až po vydání napadeného rozhodnutí [55]. Naproti tomu ponechal Tribunál tuto studii, rovněž zcela právem, bez povšimnutí v rámci přezkumu legality napadeného rozhodnutí, protože při něm lze přihlížet jen k prvkům, které měla k dispozici již Komise k okamžiku vydání rozhodnutí [56].

1. Zásady rovného zacházení a proporcionality (první část třetího důvodu kasačního opravného prostředku)

91. Navrhovatelky jako první namítají, že Tribunál nesprávně posoudil právní požadavky obecných zásad rovného zacházení a proporcionality. Namítají „zřejmý rozpor“ v zatížení, které znamenají Komisí uložené sankce pro jednotlivé účastníky kartelu. Pilkington má za to, že sám byl potrestán mnohem přísněji než jeho spolupachatelé, protože pokuta uložená jemu činí daleko vyšší podíl na jeho celkovém obratu, než je tomu u ostatních účastníků kartelů s vyšší rozmanitostí výrobků.

92. Tribunál v této souvislosti správně připomenul [57], že konečné částky pokut pro dotyčné podniky nemusí nutně vyjadřovat veškeré rozdíly mezi nimi, pokud jde o jejich celkový obrat nebo jejich relevantní obrat [58]. Nehledě na 10% horní mez obsaženou v čl. 23 odst. 2 druhém pododstavci nařízení č. 1/2003 totiž není výpočet pokut podle kartelového práva mechanickým postupem, u kterého by sankce musela být nutně v určité relaci k příslušnému celkovému obratu všech dotyčných podniků.

54 — Bod 421 ve spojení s body 415 a 416 napadeného rozsudku.

55 — Rozsudek Galp Energía España a další v. Komise (C-603/13 P, EU:C:2016:38, bod 72).

56 — Rozsudek Francie v. Komise (15/76 a 16/76, EU:C:1979:29, bod 7), Crispoltoni a další (C-133/93, C-300/93 a C-362/93, EU:C:1994:364, bod 43), IECC v. Komise (C-449/98 P, EU:C:2001:275, bod 87) a Schindler Holding a další v. Komise (C-501/11 P, EU:C:2013:522, bod 31).

57 — Bod 397 napadeného rozsudku.

58 — Rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, bod 312).

93. Je sice pravda, že Komise při ukládání pokut podle kartelového práva podle čl. 23 odst. 2 prvního pododstavce písm. a) nařízení č. 1/2003 není zcela svobodná ve výkonu svého uvážení, nýbrž podléhá soudní kontrole, zda respektovala obecné zásady unijního práva a základní práva zaručená na unijní úrovni [59], zejména zásady rovného zacházení a proporcionality [60].

94. Tribunál ovšem v projednávaném případě nesprávně neposoudil právní požadavky ani jedné ani druhé zásady.

a) Právní požadavky zásady rovného zacházení

95. Pokud se nejprve týká zásady rovného zacházení, pak tato vyžaduje, jak již bylo uvedeno [61], aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi nebylo zacházeno stejně, není-li takovéto zacházení objektivně zdůvodněno.

96. V běžném případě je zásada rovného zacházení při postihování kartelových přečinů splněna, pokud je se všemi účastníky kartelu při výpočtu jim ukládaných pokut zacházeno podle stejných kritérií [62], takže *kvalitativně* není jedno a totéž porušení kartelového práva měřeno dvojím metrem [63]. Přitom nepředstavuje samo o sobě porušení zásady rovného zacházení, pokud nakonec pokuta uložená jednomu podniku činí přibližně 10 % jeho celkového obratu, tedy se blíží zákonem stanovené horní mezi, nebo ji dokonce dosahuje (čl. 23 odst. 2 druhý pododstavec nařízení č. 1/2003), zatímco pro ostatní účastníky kartelu je tato procentní sazba nižší [64].

97. Navrhovatelky chtějí v projednávaném případě pro Pilkington přesto dosáhnout zvláštního zacházení v tom smyslu, aby koncernu uložená pokuta byla snížena na nižší procentní sazbu jeho celkového obratu. V tomto smyslu tedy Tribunálu vytýkají, že jim toto zvláštní zacházení odepřel.

98. Odchýlení se od klasické metody výpočtu pokut může být případně odůvodněné tehdy, pokud Komisí na základě pokynů z roku 2006 použitá metoda výpočtu neumožňuje dostatečné rozlišení pokut uložených jednotlivým účastníkům kartelu ohledně doby a závažnosti jejich příslušného individuálního podílu na kartelu, jakož i případné polehčující či přitěžující okolnosti [65]. Pro to neexistují v projednávaném případě žádné indicie a navrhovatelky ani nic takového netvrdily.

59 — Článek 51 odst. 1 první věta Listiny základních práv; srov. doplňkově deklaratorní odkaz v 37. bodu odůvodnění nařízení č. 1/2003, podle kterého by toto nařízení mělo být vykládáno a používáno s ohledem na práva a zásady zakotvené v Listině.

60 — V tomto smyslu rozsudky Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, body 304 a 319), Alliance One International a Standard Commercial Tobacco v. Komise (C-628/10 P a C-14/11 P, EU:C:2012:479, bod 58) a Guardian Industries a Guardian Europe v. Komise (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, bod 62).

61 — Srov. k tomu výše, body 66 a 67 tohoto stanoviska.

62 — V tomto smyslu rozsudek Alliance One International a Standard Commercial Tobacco v. Komise (C-628/10 P a C-14/11 P, EU:C:2012:479, bod 58), podle kterého při stanovení výše pokuty nesmí použitím různých metod výpočtu dojít k diskriminaci mezi podniky, které se účastnily dohody nebo jednání ve vzájemné shodě v rozporu s čl. 81 odst. 1 ES.

63 — Viz k tomu moje stanovisko ve spojených věcech Alliance One International a Standard Commercial Tobacco v. Komise (C-628/10 P a C-14/11 P, EU:C:2012:11, bod 57).

64 — Rozsudek Putters International v. Komise (T-211/08, EU:T:2011:289, bod 74).

65 — V tomto smyslu rozsudek Putters International v. Komise (T-211/08, EU:T:2011:289, bod 75); srov. kromě toho rozhodnutí Evropského parlamentu ze dne 10. března 2015 k výroční zprávě o hospodářské politice EU za rok 2013, předložené Komisí dne 6. května 2014 (rozhodnutí Parlamentu P8_TA(2015)0051, bod 29).

99. Zda se ostatně situace koncernu Pilkington odlišuje na základě zvláštních okolností podstatným způsobem od situace ostatních účastníků kartelu, a proto činí nezbytným zvláštní zacházení při výpočtu pokuty, je v konečném výsledku otázka skutkového posouzení a hodnocení důkazů. Toto přísluší podle ustálené judikatury [66] pouze Tribunálu a nemůže být ve stadiu řízení o kasačním opravném prostředku Soudním dvorem znovu přezkoumáváno, vyjma případného zkreslení skutkového stavu nebo důkazních prostředků, které zde však není namítáno.

100. Pouze pro úplnost odkazuji doplňkově na to, že se mi silná specializace koncernu Pilkington na automobilové sklo a jeho nižší diverzifikace výrobků ve srovnání s ostatními účastníky kartelu sama o sobě nejeví být dostatečná pro použití zvláštních kritérií při výpočtu pokuty připadající na koncern Pilkington. Naopak Komise právem upozorňuje na to, že podnik jako Pilkington, který dosahuje obzvláště velký podíl svého celkového obratu prostřednictvím výrobků spadajících do kartelu, má také o to větší prospěch z případného výnosu, jehož mohou účastníci kartelu svým jednáním ve shodě docílit. Za těchto okolností se nejeví být v žádném případě nespravedlivé, když Komisí uložená pokuta činí vyšší procentní sazbu celkového obratu tohoto podniku, než je tomu u ostatních účastníků kartelu.

101. Tento závěr není zpochybněn ani tím, že Komise v minulosti ojediněle přistoupila ke snížení pokut, aby vyhověla zvláštnostem obchodního modelu jednotlivých účastníků kartelu. Podle ustálené judikatury Soudního tvora totiž předchozí rozhodovací praxe Komise neslouží jako právní rámec pro stanovení pokut v oblasti hospodářské soutěže [67].

102. Pokud se týká speciálně navrhovatelkami citovaného případu Almamet, pak se situace tohoto podniku vyznačovala zvláštnostmi, které pro koncern Pilkington – alespoň podle informací, které mají unijní soudy k dispozici – neplatí ve stejné míře [68].

103. Je tudíž nutné zamítnout námitku porušení právních požadavků zásady rovného zacházení jako neopodstatněnou.

b) Právní požadavky zásady proporcionality

104. Pokud se pak týká zásady proporcionality, která podle čl. 49 odst. 3 Listiny požívá statusu základního práva [69], je uznáno, že i tuto je nutné respektovat při ukládání pokut za jednání v rozporu s kartelovým právem [70].

105. Navrhovatelky zde Tribunálu ve výsledku vytýkají, že opomenul právní požadavky proporcionality ohledně vztahu mezi Komisí ukládanou pokutou a celkovým obratem koncernu Pilkington.

66 — Srov. namísto mnoha rozsudky Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, bod 177), Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise (C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 58) a Toshiba Corporation v. Komise (C-373/14 P, EU:C:2016:26, body 40 a 41).

67 — Rozsudky JCB Service v. Komise (C-167/04 P, EU:C:2006:594), Telefónica a Telefónica de España v. Komise (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, bod 189) a LG Display a LG Display Taiwan v. Komise (C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 67).

68 — Jak vyzdvihuje Tribunál v rozsudku Novácke chemické závody v. Komise (T-352/09, EU:T:2012:673, bod 139), vyznačovala se situace podniku Almamet zejména tím, že obchodoval „s materiály vysoké hodnoty se spíše malou ziskovou marží“.

69 — Viz mé stanovisko ve věci Schindler Holding a další v. Komise (C-501/11 P, EU:C:2013:248, bod 222).

70 — Rozsudky Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, bod 319) a Aalborg Portland a další v. Komise (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 365).

106. V zásadě platí, že již zmíněná [71] zákonná 10% horní mez podle čl. 23 odst. 2 druhého pododstavce nařízení č. 1/2003 zajišťuje, aby pokuty ukládané Komisí účastníkům kartelu dodržovaly přiměřený vztah k jejich příslušné platební schopnosti a aby nebyly uloženy pokuty na příliš vysoké nebo nepřiměřené úrovni [72]. Bude-li tato horní mez dodržena, existuje domněnka, že pokuta *neovlivní* platební schopnost dotyčného podniku nepřiměřeným způsobem.

107. Pouze z okolnosti, že se pokuta projeví jako – možná dokonce významná – finanční zátěž pro dotyčný podnik a povede k přechodnému oslabení jeho finanční síly, nelze učinit závěr, že pokuta je nepřiměřeně vysoká. Naopak *má* být sankce, která je podniku uložena formou pokuty, citelná, aby mohla rozvíjet svůj účinek na konkrétní podnik i obecný účinek (srov. k tomu i bod 4 pokynů z roku 2006). Tento cíl by byl zmařen, kdyby podnik mohl zaplatit sankci mu uloženou takřka „z rukávu“.

108. Pokud by se případné očekávané oslabení finanční síly dotyčného podniku v důsledku pokuty podle kartelového práva mělo stát podnětem ke snížení této sankce, pak by to ostatně mělo protichůdný následek, že by uvedený podnik byl za jím spáchané jednání v rozporu s pravidly soutěže odměněn neopodstatněnou finanční výhodou [73]. Pokud by u nějakého podniku neplánovaně došlo k platebním problémům, stanoví rozpočtové unijní právo, jak již zmíněno [74], přiměřená řešení.

109. Za těchto okolností je námitka porušení právních požadavků zásady proporcionality stejně neopodstatněná jako již námitka vztahující se k zásadě rovného zacházení.

2. Výkon pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci Tribunálem (druhá část třetího důvodu kasačního opravného prostředku)

110. Jako poslední namítají navrhovatelky v rámci tohoto třetího důvodu kasačního opravného prostředku, že Tribunál nevyužil s potřebnou intenzitou svou pravomoc soudního přezkumu v plné jurisdikci podle článku 261 SFEU ve spojení s článkem 31 nařízení č. 1/2003.

111. Jablkem sváru jsou zde především závěry v bodech 442 a 443 napadeného rozsudku, kde Tribunál chce provést snížení pokuty uložené Komisí pro její negativní dopad na dotyčný podnik jen „za mimořádných okolností“, „pokud to odůvodňuje nadřazený zájem“ [75]. Podle názoru navrhovatelek se Tribunál tímto vyjádřením protiprávně omezil na příliš „povrchní použití“ své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci [76].

71 — Srov. k tomu moje úvahy výše k druhému důvodu kasačního opravného prostředku, zejména v bodě 48 tohoto stanoviska.

72 — Rozsudky Musique diffusion française a další v. Komise (100/80 až 103/80, EU:C:1983:158, body 119 a 121), Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, body 280 a 281), Britannia Alloys & Chemicals v. Komise (C-76/06 P, EU:C:2007:326, bod 24) a YKK a další v. Komise (C-408/12 P, EU:C:2014:2153, bod 63).

73 — V tomto smyslu rozsudky Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, bod 327), SGL Carbon v. Komise (C-308/04 P, EU:C:2006:433, bod 105) a KME Germany a další v. Komise (C-389/10 P, EU:C:2011:816, bod 103); ve stejném smyslu již rozsudek IAZ International Belgium a další v. Komise (96/82 až 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 a 110/82, EU:C:1983:310, body 54 a 55).

74 — Srov. výše, bod 61 tohoto stanoviska.

75 — Bod 442 napadeného rozsudku.

76 — V jazyce řízení: „a ‚light touch‘ review“.

112. Výkon pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci Tribunálem je Soudním dvorem přezkoumáván jen ohledně zjevných vad [77]. Z existence takových vad je třeba vycházet, pokud Tribunál zaprvé nesprávně posoudil rozsah svých pravomocí podle článku 261 SFEU [78], zadruhé podrobně se nezabýval všemi relevantními hledisky [79] a zatřetí použil nesprávná právní kritéria [80], v neposlední řadě s ohledem na zásady rovného zacházení [81] a proporcionality [82].

113. Zde navrhovatelkami vznesená námitka příliš povrchního přístupu ohledně „*pleine juridiction*“ spadá do první z uvedených kategorií: Tribunálu je v konečném důsledku vytýkáno, že nesprávně posoudil rozsah svých pravomocí podle článku 261 SFEU [83].

114. Tato pravomoc je ve skutečnosti velmi široká: Tribunál je podle článku 261 SFEU nad rámec prosté kontroly legality pokuty stanovené Komisí podle kartelového práva oprávněn nahradit posouzení Komise ohledně stanovení částky této pokuty svým vlastním posouzením [84]. Může tedy pokutu na základě pouhých úvah o účelnosti zrušit, snížit nebo zvýšit, aniž by předtím musel napadené rozhodnutí prohlásit za neplatné [85]. Výkon pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci tedy nutně nepředpokládá zjištění právní vady.

115. Tribunál si byl v projednávaném případě této možnosti, která mu v rámci článku 261 SFEU přísluší, dobře vědom [86]. V žádném případě nevycházel z toho, že *smí* pouze za výjimečných okolností vůbec snížit pokutu uloženou Komisí. Naopak vycházel z toho, že takové snížení speciálně z důvodu tvrzeného oslabení finanční síly dotyčného podniku je *přiměřené* pouze za výjimečných okolností.

116. Jinými slovy, Tribunál se v projednávaném případě vypořádal s tvrzením koncernu Pilkington ohledně zhoršení jeho finanční síly, včetně studie společnosti poskytující podnikatelské poradenství, předložené koncernem Pilkington. Rozhodl se ale nikoli ze – špatně pochopených – právních úvah, ale pouze na základě *úvah o účelnosti* proti snížení pokuty. Zvlášť zřetelné je to při pohledu na pozadí, na základě kterého Tribunál činí své závěry o „výjimečných okolnostech“: Tribunál je veden obavou, že by mohla utrpět účinnost soutěžní politiky Unie, pokud by pokuty podle kartelového práva neznamenaly určitou tvrdost pro dotyčné podniky [87].

77 — Rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 365).

78 — Srov. k tomu mé stanovisko ve věcech Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. Komise (C-105/04 P, EU:C:2005:751, bod 137) a Schindler Holding a další v. Komise (C-501/11 P, EU:C:2013:248, bod 190); ve stejném smyslu rozsudky Schindler Holding a další v. Komise (C-501/11 P, EU:C:2013:522, body 155 a 156) a Kone a další v. Komise (C-510/11 P, EU:C:2013:696, body 40 a 42).

79 — Rozsudky Baustahlgewebe v. Komise (C-185/95 P, EU:C:1998:608, bod 128), Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, body 244 a 303) a Papierfabrik August Koehler a další v. Komise (C-322/07 P, C-327/07 P a C-338/07 P, EU:C:2009:500, bod 125).

80 — Rozsudky Baustahlgewebe v. Komise (C-185/95 P, EU:C:1998:608, bod 128), Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, body 244 a 303) a Papierfabrik August Koehler a další v. Komise (C-322/07 P, C-327/07 P a C-338/07 P, EU:C:2009:500, bod 125).

81 — Rozsudky Weig v. Komise (C-280/98 P, EU:C:2000:627, body 63 a 68), Sarrió v. Komise (C-291/98 P, EU:C:2000:631, body 97 a 99) a Alliance One International a Standard Commercial Tobacco v. Komise (C-628/10 P a C-14/11 P, EU:C:2012:479, bod 58).

82 — Rozsudky E.ON Energie v. Komise (C-89/11 P, EU:C:2012:738, bod 126) a Schindler Holding a další v. Komise (C-501/11 P, EU:C:2013:522, bod 165).

83 — Právními požadavky vyplývajícími ze zásad rovného zacházení a proporcionality jsem se zabývala již dříve v první části třetího důvodu kasačního opravného prostředku (srov. výše, body 87 až 105 tohoto stanoviska).

84 — Rozsudky Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 692), KME Germany a další v. Komise (C-389/10 P, EU:C:2011:816, bod 130), AC-Treuhand v. Komise (C-194/14 P, EU:C:2015:717, bod 74) a Galp Energía España a další v. Komise (C-603/13 P, EU:C:2016:38, bod 75).

85 — Rozsudky Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 692) a Prym a Prym Consumer v. Komise (C-534/07 P, EU:C:2009:505, bod 86).

86 — Srov. zejména body 431, 432 a 434 napadeného rozsudku.

87 — Bod 441 napadeného rozsudku.

117. Jak již bylo výše naznačeno [88], proti takové úvaze nelze z právního hlediska nic namítat. Je ostatně zcela v souladu se soutěžní politikou Unie definovanou v jejích pokynech z roku 2006 [89]. Takové pokyny sice nemohou být závazné pro soudní moc, avšak unijní soudy se jimi mohou nechat inspirovat při výkonu své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci [90].

118. Souhrnně tedy Tribunál uplatnil svou pravomoc soudního přezkumu v plné jurisdikci správně. Rozsáhlejší posouzení pokuty ohledně její proporcionality Soudnímu dvoru jakožto soudu rozhodujícímu o kasačním opravném prostředku zásadně nepřísluší. Nanejvýš výjimečně je Soudnímu dvoru dovolen vlastní zásah, a to tehdy, když „výše sankce je nejen nevhodná, ale také nadměrná, a to natolik, že je nepřiměřená“ [91]. Pro takto extrémní a evidentní nepoměr mezi protiprávním jednáním a sankcí, který by vyžadoval korekci ze strany Soudního dvora jako stupně rozhodujícího o kasačním opravném prostředku, však v projednávaném případě nehovoří žádné indicie.

119. Ani poslední část třetího důvodu kasačního opravného prostředku proto nemá vyhlídku na úspěch. Celý třetí důvod kasačního opravného prostředku tudíž není opodstatněný.

D – *Shrnutí*

120. Vzhledem k tomu, že žádný z důvodů kasačního opravného prostředku uplatněný navrhovatelkami nevede k úspěchu, je nutné zamítnout kasační opravný prostředek v celém rozsahu.

VI – Náklady

121. Podle čl. 184 odst. 2 jednacího řádu Soudního dvora platí, že jestliže Soudní dvůr zamítne kasační opravný prostředek, rozhodne o nákladech řízení.

122. Z článku 138 odst. 1 a 2 ve spojení s čl. 184 odst. 1 jednacího řádu vyplývá, že účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, bude uložena náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Je-li neúspěšných účastníků řízení víc, rozhodne Soudní dvůr o rozdělení nákladů řízení. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a navrhovatelky neměly ve věci úspěch, je důvodné posledně uvedeným uložit náhradu nákladů řízení. Tyto náklady řízení ponesou společně a nerozdílně, jelikož podaly kasační opravný prostředek společně.

VII – Závěry

123. Na základě výše uvedených úvah navrhuji, aby Soudní dvůr rozhodl následovně:

„1) Kasační opravný prostředek se zamítá.

2) Navrhovatelky ponesou společně a nerozdílně náklady řízení.“

88 — Srov. výše body 106 až 108 tohoto stanoviska.

89 — Srov. zejména bod 35 pokynů z roku 2006: „za výjimečných okolností může Komise na žádost přihlédnout k platební neschopnosti podniku, který se nachází ve zvláštní hospodářskospolečenské situaci. Ke snížení pokuty z tohoto důvodu nebude Komisi stačit pouhé zjištění, že se daný podnik nachází v nepříznivé nebo ztrátové finanční situaci. Snížení bude povoleno pouze na základě objektivních důkazů prokazujících, že uložení pokuty podle podmínek stanovených v těchto pokynech by nezvratně ohrozilo ekonomickou životaschopnost dotyčného podniku a vedlo by ke ztrátě veškeré hodnoty jeho majetku.“

90 — Rozsudky Komise v. Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778, bod 80) a Galp Energía España a další v. Komise (C-603/13 P, EU:C:2016:38, bod 90).

91 — Rozsudky E.ON Energie v. Komise (C-89/11 P, EU:C:2012:738, body 125 a 126), Schindler Holding a další v. Komise (C-501/11 P, EU:C:2013:522, body 164 a 165) jakož i Telefónica a Telefónica de España v. Komise (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, bod 205).